

Järjestöt – yhteiskunnan kivijalka vai katoava voimavara?

Miina Sillanpään Seuran seminaari 28.9.2017

Suomessa järjestöillä on ollut merkittävä tehtävä kansalaisyhteiskunnan synnyssä ja vahvistumisessa. Monilla yhteiskunnan kentillä järjestöt ovat olleet monipuolisia toimijoita ja tuottaneet tietoa, palveluja ja hyvinvointia kansalaisille. Erityisesti suunnitteilla oleva sosiaali- ja terveystalouden uudistus on haastamassa järjestöjä. Siksi Miina Sillanpää-seminaarissa 28.9.2017 pohdittiin järjestöjen asemaa ja tehtävää nyky-yhteiskunnassa.

Miina Sillanpää oli vahva kansalaisvaikuttaja ja toimi monissa järjestöissä. Miinan arvot tarvitsevat puolestapuhujia. Tämän vuoksi liputamme 1.10 kansalaisvaikuttamiselle. Kansalaisjärjestöjä tarvitaan edelleenkin, ja järjestöjen panos halutaan pitää vahvana myös tulevassa Sote-hankkeessa. Minkään järjestön osaamista – etenkin sosiaalijärjestöjen – ei tule ajaa alas. Vapaaehtoiset, joita toimii sosiaalisektorilla arviolta 300.000 henkeä, on arvokas voimavara. Järjestöjen ohjeistusta tulee selkeyttää ja päivittää, ja yleishyödyllisten järjestöjen verovapaus tulisi mielestäni säilyttää, totesi ministeri Paula Risikko. ”Kyllä, järjestöt ovat yhteiskunnan kivijalkaa, sillä ne lisäävät yhteisöllisyyttä, vakautta ja demokratiaa – erityisesti tänä aikana.”

Järjestöjen asemaa, haasteita ja tulevaisuutta pohtivat puheenvuoroissaan puheenjohtaja Kristiina Kumpula, KANE:sta, pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE:sta, pääsihteeri Terhi Heinilä, Naisjärjestöjen Keskusliitosta sekä rasismiin vastainen lähettiläs Michaela ”Mixu” Moua. Kysyttiin, antaako kansalaisyhteiskunnan toiminta tilaa vuoropuhelulle. Kansalaisaktiivisuus ei välttämättä kanavoidu äänestämiseksi. Järjestöjen haasteena on muun muassa uusi POP-UP -vapaaehtoisuus ja -toiminta. Nuoret haluavat vaikuttaa ja toimia, mutta eivät kiinnittyä rakenteisiin. Rakenteita kuitenkin tarvitaan, jotta toiminta olisi pitkäjänteistä ja kestävä.

Huolta kannettiin myös järjestöjen rahoituksesta, lisääntyvästä byrokratiasta, verokohtelun kiristymisestä ja luottamuksen horjumisesta. Myös tietosuoja-asetus asettaa järjestöjen toiminnalle haasteita. Vertti Kiukas nosti esiin, että erityisesti järjestöjä huolestaa rahoitus ja sen turvaaminen. Terhi Heinilän mukaan myös naisjärjestöjen resurssit ovat lähes minimaaliset, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että tasa-arvo on ottanut viime aikoina takapakkia. Toisaalta Suomi on kuuluisa naisten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan ja esimerkiksi Marttaliitto lisää jäsenmääräänsä. Tasa-arvon toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja.

Tärkeän puheenvuoron etnisistä vähemmistöistä piti rasismiin vastainen lähettiläs Michaela ”Mixu” Moua. Kotouttaminen on kaksisuuntaista ja siihen keskeisesti liittyvät arvot ja kasvatus. Etnisiä järjestöjä toimii Suomessa tällä hetkellä noin tuhat. Ne ovat keskeisiä toimijoita ja yhteistyökumppaneita maahanmuuttajien – tulevien uus-suomalaisen – kotouttajille. Niillä on useimmiten yhteinen kulttuuri- ja kielitausta, kustannukset alhaisia, nopea reagointi, ennakkoluuloton työote ja aidot vuorovaikutussuhteet.

Marttaliiton puheenjohtaja Marianne Heikkilä keskustelutti Y-säätiön köyhyystutkija Marianne Ohisaloa ja Liberan tutkija Heikki Pursiaista teemalla Turhaa touhua vai vaikuttavaa toimintaa. Heikki Pursiaisen kritiikki kohdistui suuriin sote-järjestöihin, jotka muistuttavat enemmän virastoja kuin kansalaisjärjestöjä. Tästä on seurauksena eräänlainen ”varjojulkinen sektori”. Järjestöjen toiminta pitää kyseenalaistaa kriittisesti. Rahat menevät niille järjestöille, jotka ovat ennenkin ne saaneet. Myös järjestötyön vaikuttavuutta tulisi voida arvioida paremmin. Ohisalo nosti esiin muun muassa Asunto ensin! -toiminnan. Järjestöjen on havainnollistettava yhteiskunnallisen ympäristön muutoksia. Toimintaa pitää kohdistaa kaikkein vaikeimmissa oloissa elävien ihmisten aseman kohentamiseen, hän vaati.

Vapaaehtoistoiminnassa on myös suuri voima, totesi pääjohtaja Reijo Karhinen, OP-ryhmästä. Laaja-alaista vuoropuhelua ja keskusteluyhteyttä tarvitaan tänään – paljon! Vain onnistuneella vuorovaikutuksella selvitään edessä olevista haasteista. Yhteisöllisyys on edelleen menestyksen tae, kuten sata vuotta sitten. Vastuullisuus on nousemassa yritystoiminnan ja viestinnän ohi kärkeen yhteiskunnassa. Karhinen kertoi myös OP-ryhmän Hiiop -100 –hankkeesta, jossa jokainen ryhmän 12 000 työntekijästä voi käyttää yhden työpäivän tärkeäksi katsomaansa vapaaehtoistyöhön. Itsekeskeisyydestä irti pääseminen on avain jaettuun onneen. Läsnäolo kolmannen sektorin vapaaehtoistyössä antaa mahdollisuuden rikkoa kuplia. Tässä ajassa tarvitsemme nimenomaan Miina Sillanpään sillanrakentajan taitoja, Karhinen painotti.

Miina Sillanpää-tunnustus

Vuoden 2017 Miina Sillanpään -tunnustus myönnettiin professori Heikki Hiilamolle. Hän on merkittävä hyvinvointipolitiikan, erityisesti perhepolitiikan sekä eriarvon ja köyhyyden tutkija ja asiantuntija. Hänen tapansa sanoittaa yhteiskunnan tilaa ja politiikkatoimenpiteiden vaikutuksia tarjoaa tärkeitä herätteitä niin päätöksentekoon kuin julkiseen keskusteluun. Heikki Hiilamo on laajalti eri tahojen arvostama yhteiskunnallinen toimija, ja ensimmäinen mieshenkilö, jolle tunnustus on myönnetty.